

UBI - dobre rozwiązanie, czy szaleństwo?

Model UBI, czyli Universal Basic Income polega na regularnym wypłacaniu przez państwo środków finansowych dla każdego z obywateli, niezależnie od ich dochodów, stanu zatrudnienia czy sytuacji materialnej. W pierwotnych założeniach modelu UBI, jednostka otrzymująca niniejsze środki finansowe nie jest również zobowiązana do spełniania jakichkolwiek kryteriów względem ich przyznawania. Ponadto, model ten zakłada także swobodę beneficjentów w podejmowaniu zatrudnienia oraz pozyskiwania dochodów z innych źródeł. Głównym celem UBI jest bowiem zapewnienie obywatelom danego terytorium minimalnych warunków do przeżycia w przeciągu określonego czasu (np. miesiąca)¹.

Zagrożenia oraz zalety modelu UBI od lat stanowią spór wśród ekonomistów i polityków. Zwolennicy niniejszego modelu finansowania zakładają, iż jego zdecydowaną zaletą jest walka ze zjawiskiem ubóstwa oraz przestępczością, dając najuboższym beneficjentom szansę względem poprawy jakości życia. Omawiany model ma być także odpowiedzią na postępującą likwidację miejsc pracy w dobie ich automatyzacji i robotyzacji. Z uwagi na ostatni z wymienionych celów modelu UBI, wśród jego zwolenników możemy znaleźć takich przedsiębiorców jak Elon Musk, Mark Zuckerberg, czy Bill Gates.

Ciekawe stanowisko względem modelu UBI przejawia także holenderski historyk Rutger Bregman. W swojej książce zatytułowanej "Utopia dla realistów" odważnie przedstawia on stanowisko, iż UBI to jedyne rozwiązanie, które ma szansę zbudować świat idealny. Argumentuje on swoje stanowisko twierdzeniem, iż wprowadzenie modelu UBI jest w stanie umożliwić osobom wykonującym niesatysfakcjonującą ich pracę, zajęcie się rzeczami bardziej pożytecznymi, będącymi w kręgu ich zainteresowań. Ma to być możliwe głównie poprzez zagwarantowanie społeczeństwu środków na rozwijanie swoich pasji zawodowych².

Według zwolenników modelu UBI, ma on również szansę na zastąpienie systemów socjalnych, generujących zarówno znaczącą liczbę zasobów ludzkich, niezbędnych w obszarze biurokracji, jak i środków finansowych państwa. Co istotne, wiele z krajów europejskich, nawet pomimo ponoszenia znaczących wydatków w sferze pomocy socjalnej, nadal boryka się z biedą wśród swoich obywateli. Dla przykładu, w samej Francji blisko 68% społeczeństwa, które powinno otrzymywać pomoc socjalną od państwa, nie pozyskuje jej z powodu swojej niewiedzy w tym obszarze. Czynnikiem ten ma być wedle zwolenników UBI dowodem na to, iż środki materialne gromadzone przez terytoria poszczególnych państw, nie są rozdzielane w sposób sprawiedliwy.

1 Uniwersalny Dochód Podstawowy (Universal Basic Income - UBI), <https://steemit.com/polish/@koltci/universalny-dochod-podstawowy-universal-basic-income-ubi>, [dostęp z dnia: 21/02/2023]

2 Na czym polega bezwarunkowy dochód podstawowy?, <https://finanse.rankomat.pl/poradniki/bezwarunkowy-dochod-podstawowy>, [dostęp z dnia: 21/02/2023]

Innego zdania są z kolei przeciwnicy modelu UBI, którzy uważają, iż nawet w sytuacji zniesienia systemów pomocy socjalnej, państwa nie są w stanie wygenerować środków mogących pozwolić na uruchomienie prężnie działającego modelu tego typu finansowania. Kolejnym argumentem przeciwników niniejszego systemu ma być pogłębianie nierówności społecznych, pomimo iż w pierwotnych założeniach idei UBI, ma być to model je niwelujący. Według oponentów ma być to spowodowane funkcjonowaniem globalnego systemu ekonomicznego jako całości. UBI, pomimo iż ma szansę na poprawienie jakości życia najuboższych warstw społecznych, nadal finansowałoby największe światowe korporacje, poprzez przekazywanie środków z UBI na ich produkty lub usługi³.

Przeciwnicy niniejszego modelu podkreślają również jego potencjalne zagrożenie w obszarze zmniejszenia podaży na pracę, co może w efekcie doprowadzić do wzrostu podatków, mających za zadanie gromadzić środki na działanie systemu UBI na danym terytorium. Innymi z przytaczanych zagrożeń ma być eliminowanie bezrobotnych z uczestniczenia w życiu społecznym oraz pogłębianie się samego zjawiska bezrobocia jako problemu gospodarczego - grupa ta będzie mogła bowiem pozwolić sobie na zapewnienie podstawowych potrzeb życiowych, bez konieczności podejmowania zatrudnienia.

Reasumując wszystkie aspekty omawianego tematu, uważam iż model UBI ma realne możliwości względem polepszenia jakości życia współczesnych społeczeństw. Jego główną zaletą jest przede wszystkim wsparcie grup zawodowych, które utraciły zatrudnienie z uwagi na automatyzację swojej branży zawodowej. Środki tego typu są w stanie pomóc im nie tylko w podniesieniu swoich kwalifikacji w celu podjęcia ewentualnego zatrudnienia, ale i zrekompensować ewentualne straty poniesione w związku z przerwaniem płynności pracy.

Model UBI ma również szansę na maksymalizację potencjału zasobów ludzkich na poszczególnych rynkach pracy. Państwo, stawiając zjawisko pracy zawodowej jako indywidualnej sfery życia każdego z obywateli, może doprowadzić do maksymalnego wykorzystania potencjału jego najambitniejszych jednostek. Dzięki porzuceniu wizji pracy zawodowej jako czynności, która jest konieczna do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, zasoby ludzkie mają szansę stać się bardziej wydajne, gdyż samo zjawisko pracy będzie przejawem ambicji, a nie konieczności. Co więcej, model UBI wykazuje duży potencjał w zachęceniu społeczeństwa do zwiększenia swojego zaangażowania w obszary pracy charytatywnej czy wolontariatu, które nie są płatne.

Istotnym elementem potwierdzającym sens dalszej analizy oraz badań nad ekonomiczną skutecznością systemu UBI, są badania OECD przeprowadzone wśród obywateli 28 państw członkowskich UE. Niniejsze badania wykazały bowiem aż 68% poparcie dla wprowadzenia w życie modelu UBI⁴. Może być to spowodowane nie tylko chęcią zagarnięcia dodatkowych środków finansowych z budżetu państwa, ale i chęcią zmniejszenia ubóstwa, przestępczości, a co za tym idzie - poprawieniem się bezpieczeństwa całego kraju. Jest to poniekąd reakcja łańcuchowa, mająca doprowadzić do polepszenia warunków życia obywateli danego terytorium.

³ Czy powszechny dochód podstawowy sprawi, że będziemy leniwi bądź kreatywni? [OPINIA] <https://forsal.pl/praca/artykuly/7840750,ubi-powszechny-bezwarunkowy-dochod-podstawowy-bedziemy-leniwi-kreatywni-opinia-bloomberg.html>, [dostęp z dnia: 20/02/2023]

⁴ Na czym polega bezwarunkowy dochód podstawowy?, <https://finanse.rankomat.pl/poradniki/bezwarunkowy-dochod-podstawowy>, [dostęp z dnia: 21/02/2023]

Podsumowując, UBI z pewnością można określić jako model, którego funkcjonowanie wymaga dogłębnej analizy w przypadku ewentualnej realizacji na danym terytorium, z uwagi na różnice gospodarcze oraz kulturowe występujące w krajach na całym świecie. Dyskusji w problematyce zasad przyznawania UBI podlegać może również zjawisko stałych migracji ludności. Z pewnością do prężnego działania omawianego modelu finansowania niezbędne jest opracowanie konkretnych zasad, indywidualnych dla każdego z terytoriów chcących go praktykować, głównie z uwagi na różnice w obszarach gospodarki, ekonomii oraz sytuacji społecznej. Jego sens oraz potencjał warunkuje w głównej mierze stały postęp w dziedzinie technologii oraz sztucznej inteligencji, które z czasem będą na coraz większą skalę eliminować miejsca pracy. Reasumując, system UBI uważam za rozwiązanie mogące w przyszłości zrewolucjonizować ekonomię oraz gospodarkę państw na całym świecie.